

آمریکا و افزایش جذابیت این فلز گرانبها، در معاملات روز دوشنبه بازار جهانی به بالاترین حد خود در بیش از چهار ماه گذشته صعود کرد. قیمت هر اونس طلا در لحظه تنظیم این گزارش به ۳۴۷۸ دلار رسید. یک دادگاه استیناف در آمریکا اکثر تعرفه‌های ترامپ را غیرقانونی اعلام کرده که بر ارزش دلار تأثیر گذاشته و قیمت طلا را به بالاترین رقم طی ۴ ماه رسانده است.

▼ شوک روانی به اقتصاد

فعال سازی مکانیسم ماشه، که بخشی از توافق هسته‌ای بر جام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل است، به کشورهای عضو این توافق اجازه می‌دهد در صورت ادعای نقض تعهدات ایران، تحریم‌های پیشین سازمان ملل را بدون نیاز به رأی گیری در شورای امنیت بازگردانند. این تصمیم، که در روز پنج‌شنبه ۶ شهریور ۱۴۰۴ توسط تروینکای اروپایی اعلام شد، نتیجه مذاکرات بی‌ثمر در ژنوبود. این خبر بازارهای مالی ایران را لرزاند و موجی از نااطمینانی و انتظارات تورمی را ایجاد کرد که مستقیماً به افزایش تقاضا برای دارایی‌های امن مانند طلا، دلار و سکه منجر شد. هرچند در بندهای مختلف قطعنامه بیش از آنکه به کشورها، قطع رابطه با ایران اجبار شود، توصیه شده است اما اثرات روانی فعال شدن مکانیسم ماشه کافی بود که اقتصاد ایران را شوکه کند. در بندهای ۱۲ و ۱۳ قطعنامه ۱۷۳۷ که در سال ۲۰۰۶ به تصویب رسید، مسدودسازی دارایی‌ها و ممنوعیت انتقال فناوری‌های حساس آمده است. این قطعنامه اولین گام جدی بود و بیشتر روی بخش هسته‌ای و اشخاص و نهادهای مرتبط تمرکز داشت. اثر مستقیم آن بر بانک‌ها و زنجیره صادرات نفت محدود بود، ولی به‌طور غیرمستقیم مسیر را برای فشار بر بانک‌ها و تأمین مالی باز کرد. در بند ۱۰ قطعنامه ۱۷۴۷ که سال ۲۰۰۷ تصویب شد، آمده که کشورها نباید کمک مالی، آموزش و تجهیزاتانی به اشخاص و نهادهای فهرست‌شده بدهند. این تصمیم باعث شد بانک‌ها و اعتباردهندگان خارجی، خطوط اعتباری ایران را به‌صورت عمده متوقف کنند. در بندهای ۹ تا ۱۳ قطعنامه ۱۸۰۳ مصوب سال ۲۰۰۸ تأکید ویژه بر نظارت مالی، بازرسی محموله‌های مظنون (کشتی /هواپیما) و محدودیت برای بانک‌های ایرانی وجود دارد. این اولین بار بود که دسترسی ایران به سیستم مالی بین‌المللی به‌طور جدی محدود شد و بسیاری از بانک‌های بزرگ دنیا همکاری با ایران را متوقف کردند. در بندهای ۷ تا ۲۲ قطعنامه ۱۹۲۹ به عنوان مهم‌ترین و گسترده‌ترین قطعنامه مصوب سال ۲۰۱۰ مواردی مثل ممنوعیت سرمایه‌گذاری در بخش انرژی ایران، ممنوعیت ارائه خدمات بیمه و بیمه اتکایی برای کشتی‌های ایرانی، محدودیت بر بانک‌ها و کشتیرانی جمهوری اسلامی (IRISL) و فشار بر صادرات نفت (از طریق ممنوعیت سرمایه‌گذاری و بیمه و خدمات حمل‌ونقل) آورده شده که زمینه‌ساز تحریم‌های فراگیر شد.

▼ پیوستن به FATF و توسعه نفتی منتفی می‌شود

عبداله باباخانی، کارشناس انرژی در این باره می‌گوید: «این قطعنامه‌ها نهایتاً در همان زمان صادرات نفت ایران را نصف کردند و از بر جام تا کنون در تعلیق بودند. چنانچه این قطعنامه‌ها برگردند، باید

▼ نکات تکمیلی:

- ▶ نه فروپاشی کامل اتفاق می‌افتد و نه به‌ی‌اثر بودن تحریم‌ها؛ بلکه کاهش درآمد ارزی مهم‌ترین پیامد است.
- ▶ روسیه نقش مهمی در نگهداری منابع ارزی ایران خواهد داشت.
- ▶ در صورت اعمال کامل اسنپ‌بک، سیستم اقتصادی ایران در وضعیت «قفل» قرار می‌گیرد و حتی احتمال مصادره محموله‌های تجاری افزایش می‌یابد.

▼ گزینه‌های ایران در برابر مکانیزم ماشه

ایران در برابر این وضعیت چند گزینه دارد:

- ۱ خروج از NPT برای افزایش اهرم فشار در مذاکرات.
- ۲ تداوم سیاست مقاومت و کاهش تعهدات برجامی در چارچوب ماده ۲۶ و ۲۶ برجام.
- ۳ گفت‌وگوهای دیپلماتیک با روسیه و چین به‌عنوان متحدان نسبی در شورای امنیت.
- ۴ مدیریت اقتصادی داخلی برای کاهش وابستگی به نفت و دلار.

برخی تحلیلگران داخلی تأکید می‌کنند بهترین گزینه «عقب‌گرد تاکتیکی» است؛ یا پذیرش بخشی از تحریم‌ها، یا توقف موقت در مسیر ماشه برای خرید زمان. مکانیزم ماشه بیش از آنکه یک سازوکار صرفاً حقوقی باشد، ابزاری سیاسی برای فشار بر ایران است. تجربه سال‌های گذشته نشان داده که فعال‌سازی این سازوکار بدون اجماع جهانی عملاً دشوار است، اما حتی طرح آن می‌تواند آثار روانی و اقتصادی شدیدی بر کشور داشته باشد. ایران در برابر این روند نیازمند ترکیبی از اقدامات حقوقی، دیپلماتیک و اقتصادی است. از منظر حقوق بین‌الملل، تردیدهای جدی درباره مشروعیت اقدام آمریکا و حتی اروپا وجود دارد. با این حال، واقعیت نظام بین‌الملل این است که «قدرت» اغلب بر «حقوق» غلبه می‌کند. بنابراین، چالش اصلی ایران نه صرفاً در عرصه حقوقی، بلکه در مدیریت پیامدهای اقتصادی و دیپلماتیک مکانیزم ماشه خواهد بود.

عبدالله باباخانی کارشناس ارشد انرژی:

با بازگشت مکانیسم ماشه، همه قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت علیه ایران دوباره برقرار می‌شوند و کشور در موقعیت یک دولت ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد قرار می‌گیرد. این جایگاه عملاً دسترسی ایران به نظام مالی جهانی را مسدود می‌کند و بانک‌های بین‌المللی را از هرگونه تعامل واقعی بازمی‌دارد. در چنین فضایی، حتی اگر ایران تمام توصیه‌های FATF را اجرا کند، امکان خروج از لیست سیاه وجود نخواهد داشت؛ چراکه شفافیت مالی در غیاب دسترسی به شبکه بانکی جهانی، صرفاً یک اقدام داخلی تلقی می‌شود. این کارشناس انرژی اضافه می‌کند: «در سطح حقوقی، FATF شرطی به نام «تحریم شورای امنیت» در اساسنامه خود ندارد. در سطح عملی و سیاسی، با فعال شدن مکانیسم ماشه، مسیر تعامل ایران با FATF و بانک‌های جهانی مسدود خواهد ماند. در نتیجه، بازگشت مکانیسم ماشه فقط به معنای احیای تحریم‌های نفتی و نظامی نیست، بلکه به معنای مسدود شدن آخرین روزه‌های ایران برای پیوستن به نظم مالی بین‌المللی نیز هست.»

▼ ماشه به معنی توقف کامل نیست

برخی کارشناسان می‌گویند فعال شدن مکانیسم ماشه بیش از آنکه اثر واقعی بر اقتصاد ایران داشته باشد آثار روانی بر جای گذاشته است، اما دولت با مدیریت نقدینگی، تقویت تجارت منطقه‌ای و حمایت از تولید داخلی به دنبال کاهش اثرات این فشارها است. میثم مهرپور، یکی از کارشناسان اقتصادی است که تأثیر

منظر کاهش صادرات بخش انرژی و گرفتن فرصت بازسازی صنعت انرژی داخل کشور بود که نتیجه آن در سالیان نزدیک می‌تواند به کاهش تولید نیز بینجامد.» او همچنین از اثر مکانیسم ماشه بر FATF گفته و تأکید می‌کند: «با نزدیک شدن به مرحله‌ی تازه‌ای از مناقشه هسته‌ای، بحث بازگشت مکانیسم ماشه و اثرات آن بر موقعیت ایران در نهادهای مالی بین‌المللی، بار دیگر داغ شده است. پرسش کلیدی این است که آیا در شرایط بازگشت تحریم‌های شورای امنیت، ایران می‌تواند به عضویت FATF درآید یا دست کم از لیست سیاه این نهاد خارج شود؟» باباخانی با بیان اینکه با بازگشت مکانیسم ماشه، سرنوشت FATF برای ایران در عمل خاتمه پیدا می‌کند توضیح می‌دهد: «از منظر حقوقی، FATF یک کارگروه فنی برای مقابله با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم است و به‌طور رسمی فقط معیارهای مالی و بانکی را می‌سنجد. بنابراین در تئوری، حتی کشوری که ذیل تحریم‌های بین‌المللی است، اگر لوائح و استانداردهای مورد نظر را بپذیرد، می‌تواند در فرآیند عضویت قرار گیرد. اما واقعیت سیاسی و عملی چیز دیگری است. با بازگشت مکانیسم ماشه، همه قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت علیه ایران دوباره برقرار می‌شوند و کشور در موقعیت یک دولت ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد قرار می‌گیرد. این جایگاه عملاً دسترسی ایران به نظام مالی جهانی را مسدود می‌کند و بانک‌های بین‌المللی را از هرگونه تعامل واقعی بازمی‌دارد. در چنین فضایی، حتی اگر ایران تمام توصیه‌های FATF را اجرا کند، امکان خروج از لیست سیاه وجود نخواهد داشت؛ چراکه شفافیت مالی در غیاب دسترسی به شبکه بانکی جهانی، صرفاً یک اقدام داخلی تلقی می‌شود.» این کارشناس انرژی اضافه می‌کند: «در سطح حقوقی، FATF شرطی به نام «تحریم شورای امنیت» در اساسنامه خود ندارد. در سطح عملی و سیاسی، با فعال شدن مکانیسم ماشه، مسیر تعامل ایران با FATF و بانک‌های جهانی مسدود خواهد ماند. در نتیجه، بازگشت مکانیسم ماشه فقط به معنای احیای تحریم‌های نفتی و نظامی نیست، بلکه به معنای مسدود شدن آخرین روزه‌های ایران برای پیوستن به نظم مالی بین‌المللی نیز هست.»

مکانیسم ماشه را روانی ارزیابی می‌کند اما در تحلیل سیاست‌های دولت به آن‌ا می‌گوید: «در چند ماهه اخیر شاهد افزایش قیمت ارز در کشور بوده‌ایم؛ به طوری که قیمت دلار صعود کرد و سیاست حذف نرخ دولتی عملاً تأثیری بر ثبات قیمت‌ها نگذاشت، پس از تغییر وزیر اقتصاد قیمت ارز در نرخ ثابت مهار شد و همچنین قیمت نرخ ارز در شرایط جنگی نیز ثابت ماند، اما پس از فعال شدن مکانیسم ماشه نرخ ارز روند تجمومی خود را در پی گرفت؛ مکانیسم ماشه بیشتر در روان جامعه تأثیرگذار است و باعث افزایش نرخ می‌شود بدین معنا که اگر تحریم‌ها اعمال شود تأثیر چندان زیادی روی اقتصاد کشور نخواهد گذاشت.»

مهرپور می‌افزاید: «در اواخر سال ۱۴۰۱ نرخ ارز در محدوده ۴۴ یا ۴۵ هزار تومان بود و برنامه‌ریزی دولت باعث شد نوسانات فقط دو تاسه هزار تومان باشد در نتیجه سفته‌بازان و دلال‌ها از این بازار خارج شدند که این گروه از افزایش نرخ ارز سود نبرند و بازار روند آرامی به خود بگیرد اما در حال حاضر بازار، جولانگاهی برای سودجویان و دلال‌ها است، در نتیجه زمانی که نرخ ارز صعودی باشد، پول‌های پارک‌شده در اقتصاد از جمله سپرده‌های بانکی و صندوق‌های درآمد ثابت به سمت بازار ارز و طلا می‌روند که این هجوم نقدینگی باعث تشدید نوسانات و افزایش نرخ می‌شود. با توجه به فعال شدن مکانیسم ماشه صادرات نفت دچار موانع و محدودیت‌های جدید خواهد شد، اما به معنی توقف کامل نیست چراکه پالایشگاه‌های عمده خریدار نفت ایران مانند چین، نمی‌توانند به سرعت جایگزین پیدا کنند بنابراین در کوتاه‌مدت جایگزین نفت ایران برای چین تقریباً غیرممکن است و تجربه گذشته هم نشان داده دولت‌های قبل صادرات نفت ایران را به صفر نرسانده است. در حال حاضر مکانیسم ماشه بر روان مردم تأثیر گذاشته است و شوک‌هایی به اقتصاد وارد خواهد کرد چراکه بخش قابل توجهی از این اثرات روانی، قبلاً پیشخور شده اما دولت باید برای اتمامی سناریوها آماده باشد؛ چه توافقات مثبت حاصل شود و چه مکانیسم ماشه و برای کاهش حداقل آسیب‌های اقتصادی برنامه‌هایی را در دستور کار قرار بدهد و همچنین توسعه مرادرات تجاری با همسایگان می‌تواند اثرات منفی تحریم‌ها و فعال شدن مکانیسم ماشه را کاهش دهد. آسیب‌پذیرترین بخش‌های اقتصاد کشور بازار ارز، طلا و سایر بازارهای سفته‌بازانه هستند که به هر خبر و رویدادی واکنش سریع نشان می‌دهند و به پیشران نابلسامانی اقتصادی بدل می‌شوند؛ در مقابل، مقاوم‌ترین بخش‌ها ناهایی هستند که وابستگی به اهرم‌های خارجی ندارند؛ مانند امنیت غذایی، محصولات کشاورزی و تولید داخلی. دولت باید برای این بخش‌ها برنامه‌های مشخص و عملیاتی داشته باشد.»

بخش خصوصی

نارضایتی مردم از پیش فروش خودرو

مشکلات پیش فروش خودرو، تأخیر در تحویل و رفتار غیرقانونی بر برخی نمایندگی‌ها باعث نارضایتی مردم شده است و کسی پاسخگو نیست. به گزارش ایسنا، اسد کرمی، رئیس اتحادیه نمایندگان داران خودرو تهران، عنوان کرد: وقتی نمایندگی‌ها با مردم قرارداد می‌بندند و خریداران دارایی خود را می‌فروشند تا خودرویی برای رفع نیاز خود بخرند، متأسفانه به قراردادها عمل نمی‌شود و بعضاً بیش از شش ماه تا یک سال خودرو به مشتری تحویل داده نمی‌شود که دور از انصاف است و باعث ناراحتی می‌شود. او گفت: در حال حاضر خودروهای چینی و مونتاژی مشکلاتی ایجاد کرده‌اند که جا دارد به این موضوع رسیدگی شود. اگر بازار کنترل نشود و نوسانات دلار ادامه یابد، مردم دچار مشکل جدی می‌شوند و مجبور خواهند شد خودروی داخلی را با قیمت بالا خریداری کنند. متأسفانه با این شرایط قیمت خودروهای داخلی افزایش می‌یابد، درحالی‌که خودروهای خارجی افزایش قیمت نداشته‌اند.

سهم بالای ایران در بازار آبریان چین

ظرفیت بالای بازار چین و رشد بی‌وقفه واردات میگو، فرصتی کم‌نظیر برای توسعه صادرات آبریان ایران فراهم کرده و با رفع موانع اداری، ارزی و استفاده از برندهاسازی، کشور می‌تواند سهم خود را در این بازار جهانی افزایش دهد. به گزارش ایسنا، علی اکبر خدایی، دبیرکل اتحادیه تولید و تجارت آبریان ایران، گفت: در حوزه آبریان، ایران توانسته موقعیت بسیار خوبی در بازار چین کسب کند؛ بازاری که به عنوان بزرگ‌ترین بازار آبریان جهان شناخته می‌شود. پس از چین، آمریکا، اروپا، ژاپن و کشورهای جنوب شرق آسیا در رده‌های بعدی قرار دارند. او افزود: از زمانی که بازار چین برای ایران باز شد، شاهد توسعه قابل توجه در پرورش میگو بوده‌ایم. همچنین واحدهای فرآوری در حوزه بسته‌بندی آبریان و ناوگان‌های صیادی ایران در زمینه صید ماهیان غیرمعتول که در داخل مصرفی نداشتند و پیش‌تر عمدتاً به پودر ماهی تبدیل می‌شدند، توسعه‌یافتند.

ورود تقاضاهای متفاوت به بازار مسکن

افزایش آمار طلاق و تغییر سبک زندگی به معنای تمایل به زندگی مجردی پس از طلاق، تقاضایی را روانه بازار مسکن می‌کند. به گزارش ایسنا، داود بیگی‌نژاد، نایب رئیس اتحادیه مشاوران املاک استان تهران، گفت: موضوع بازار مسکن، مشکل جوانی جمعیت است که اثر آن را کاملاً در بازار می‌بینیم. یک بخش از کاهش تقاضا موضوع کاهش قدرت خرید مسکن است، موضوع دیگر این بوده که جمعیت مولد اقتصادی کاهش پیدا کرده است. او عنوان کرد: البته باید توجه داشت هرچند که آمار ازدواج کاهش و به دنبال آن تقاضا برای مسکن نیز کاهش پیدا می‌کند اما افزایش آمار طلاق و تغییر سبک زندگی به معنای تمایل به زندگی مجردی پس از طلاق، تقاضایی را روانه بازار مسکن می‌کند اما جنس تقاضا فرق دارد به این معنا که افراد به دنبال واحدهایی با متراژ کمتر هستند و سطح زندگی افت پیدا می‌کند. بیگی‌نژاد همچنین درباره وضعیت بازار مسکن در نیمه اول سال، افزود: به‌رغم اخباری که منتشر شد مبنی بر کاهش قیمت و ادعای ریزش ۵۰ تا ۸۰ میلیون تومانی قیمت هر متر مربع مسکن در منطقه یک تهران، بازار مسکن شاهد چنین کاهش قیمتی نبود.